

Reakce Jaromíra Hrušky, autora recenze:

-oranžové podbarvení označuje část publikovanou v článku na webu Divadelník.cz

Několik neosobních slov...

S „čtyřdohodovou“ téměř stoickou toltéckou radou „nebrat si nic osobně“, se v oblasti objektivizovatelného divadelního umění jen těžko pořídí. Ale je dobré mít jednu z těchto moudrých dohod stále na paměti. Žít v systému vlastních domněnek je pohodlné, ale krátkozraké. Proto těchto mých následujících několik slov.

Inscenace „OLGA“ není v žádném případě kontroverzní inscenací, která vyvolává všeobecné nadšení oproti absolutnímu odmítnutí. Nepohybuje se na ose: inscenace roku... až po propadák roku. Kontroverzní inscenace opravdu vypadá jinak. Kontroverzi vyvolává pouze to, co se kolem ní momentálně, dle mého soudu zbytečně, odehrává.

Přemrštěná reakce a zaměňování pojmu arogance, která je pro mnohé ostatní sebevědomým a osobitým způsobem uchopení recenze jen těžko uchopitelné inscenace, je vlastně z níže uvedeného pochopitelná. Sebedůvěra a sebejistota ve správné míře je cestou k nezávislosti a schopnosti kritického myšlení, tak nezbytnému v dnešní době a globální celospolečenské situaci. Samozřejmě, že pokud je v osobnosti namíchána s dostatečnou mírou sebekritičnosti, sebereflexe i sebeironie. To jsou základní vlastnosti, které kromě talentu pomáhají jedinci pohybovat se svobodně a nezávisle v oblasti i divadelního umění. Ať už je to autor, kritik, dramaturg, režisér nebo lektor. Názor autora, kritika, režiséra i lektora je, v tak těžko souměřitelné oblasti, lehké zpochybnit. Nicméně když už jsme si určitý „soutěžní“ systém zavedli, je dobré se mu neustále věnovat a cílovat jej.

K doufám již uveřejněné reakci Petry Richter Kohutové se signaturou Vladimíra Fekara a Jaroslava Kodeše bych rád podotkl následující:

Nikdo nezpochybňuje snahu souboru o sdělení nějakého obecnějšího tématu skrze příběh Olgy Scheinpflugové. Právě proto nese recenze název: „**Z lásky... hra ostudná!**“, což mělo jasně vypovídat o dobrých úmyslech... ale také zároveň o fatálně nenaplněném výsledku. Pokud jsem nařčen z neocenění tohoto dobrého úmyslu, tak tvrdím, že nemohu hodnotit jen koncept bez jeho jevištního naplnění a realizace. Pokud dojde alespoň k jeho částečnému naplnění, pak ho mohu ocenit. Ale opakuji, že struktura textu ani jevištní kompozice a struktura inscenace mi nic takového neumožňovala. Nemohu básnit o představení inscenace, kterou jsem – a nejen já – fakticky prokazatelně neviděl. To snad po mně nemůže nikdo chtít ani v legraci! Myslím, že mých dalších 11 recenzí jasně dokazuje, že nabídne-li inscenace materiál k nějaké analýze, tak se jí inscenátorům i souborům dostalo.

Citace z nominačního protokolu je hodně divadelně slibující, ale z citovaného jsem v inscenaci nic neviděl snad jen krom vět... „**Ale i kvůli naší lenosti, neochotě či neschopnosti poznávat, vnímat svět a informace o něm komplexně. Množství klišé, jež jsou nahrazována ještě většími, trapnějšími, vyprázdněnějšími.**“ ..., které mi připadají pro inscenaci příznačné, ale ne z hlediska tématu inscenace, ale jako přesný popis výsledku jejího inscenačního (ne)uchopení.

Dále bych také rád vyvrátil, že bych spolu s diváky a lektorským sborem nepochopil, že životní příběh „OLGY“ měl být pouhou matricí pro téma vyšší a širší. Kdyby se tak opravdu stalo, tak bych byl tím nejšťastnějším v hledišti. Téma vnímání ženy jako příběhu významných mužů je parádní a potenciálně velmi nosné. Můžeme ho rozšířit o život ve stínu „velikánů“ v tak bazálních vztazích a vazbách, jako je vztah otce se synem či dcerou, kteří hledají celý život cestu, jak si vybojovat své místo na slunci. Jenomže tady už jenom fabulujeme, neboť tematicky i divadelně je v inscenaci výše uvedené naprosto nevystavěno a promarněno. V inscenaci nic z toho nebylo. Snad kromě klišovitě a divadelně nenápaditě uchopeného „bulvárního“ rozhovoru bez významotvorné pointy.

Nechci po inscenátorech, aby byli ve svém počínání stejně inscenačně vynalézaví jako Tomáš Dianiška v „ZAKLETÝCH DÁMÁCH“ v Činoherním klubu (vzhledem k zamýšlenému tématu jejich „OLGY“ doporučuji souboru Divadla Dialog určitě ke zhlédnutí). A upozorňuji, že Tomáš Dianiška musel k takto čistému jevištnímu tvaru vlastního textu v Činoherním klubu léty také dosti strastiplně dozrát.

Kritické myšlení pak vede recenzenta místo kladení si otázek, na které mi ani inscenace není schopná odpovědět, k – zdůrazňuji hyperbolickému – průměru s brněnskou kauzou. Věřte tomu, že kdyby s obdobnou inscenací přijelo divadlo z Prahy, tak vás ujišťuji, že by ta šmakuláda byla určitě pražská!

Jistě by bylo fajn na představení inscenací psát dvě nezávislé recenze. Zdálo se, že nezávislý pohled poroty a jednoho recenzenta, který dobrovolně a záměrně nechodí na diskuzi s porotou, bude z hlediska objektivitě postačující. A dle mého soudu při pohledu do výsledkové listiny i vlastně fakticky byl.

Divadlo je věcí z podstaty velmi osobní, ale především společnou. Dokonce bych řekl s ohledem na hlediště i vespolečnou. Měl-li bych si ovšem takto fatalisticky a bez nadhledu připouštět například recenze na svoje někdejší, ale i současné inscenace, a brát si je „osobně“, už bych divadlo nedělal. Kdybych například reagoval takto „osobně“ na recenzi Petra Lébla na svou první inscenaci v rámci Jiráskova Hronova, musel bych si po jejím přečtení vzít život, minimálně ten divadelní. Neudělal jsem to. A s odstupem času vím, že mě varovala, posunula a inspirovala, aniž bych musel slevovat ze svého vidění světa nebo divadla.

Má recenze je v samotném konci i reakcí na práci a nominační výstup lektorského sboru, tj. kolegů z odborné rady pro činoherní divadlo. Programová brožura Divadelního PIKNIKU V MOSTĚ za každou inscenaci uvádí cestu, kterou se na národní přehlídku dostala. Myslím, že je to transparentní a správné. Není to uváděno zbytně, ale stává se to nedílnou součástí anotace k inscenaci. A já to tak i vnímám a mám-li jako člen odborné rady pro činoherní divadlo pocit, že to musím vzít v potaz, je mým plným právem tak učinit. A v tomto případě byl ten pocit již neodbytný a svou naléhavostí neodkladný.

Připomínám, že u inscenace „OLGA“ se jednalo od poroty směrem na národní přehlídku o „NOMINACI“, tudíž nám bylo odepřeno se reverzně inscenací směrem na národní přehlídku smysluplně zabývat, protože by se tam beztak odehrála. Pocit bezmoci po zhlédnutí takové inscenace je jen těžko popsatelný.

Moje reakce na lektory není osobní, minimálně dva z lektorů osobně i divadelně znám dostatečně dlouho, abych mohl říci, že jejich a můj bazální pohled minimálně na činoherní divadlo není zásadně jiný. Právě proto mluvím v recenzi o bezvědomém hodnocení a rozhodnutí, protože si při příčetném analytickém rozboru inscenace nedokážu vysvětlit nominační posun inscenace „OLGA“ na národní přehlídku.

Velmi často se v těchto případech operuje argumentem „kontextu krajské přehlídky“. Rozumím mu, ale po vlastní zkušenosti zhlédnutí či hodnocení dnes již několika tisíc inscenací jako lektora v rámci nastaveného systému s tímto argumentem čím dál tím více nesouhlasím a myslím si, že by neměl být součástí výkonného rozhodování o jejím osudu bez širšího kontextu, než je pouze ten na dané přehlídce. Rozhodně by se to mělo týkat nominací. Právo rozhodovat o nominaci členů seznamu osob s právem nominace je neodmyslitelně spojená s tíhou břemene odpovědnosti a nesení důsledků za přímou nominaci na národní přehlídku. Právo nominace je jednou z nejvyšších výsad členů tohoto sboru. Pokud chceme na přímých nominacích trvat, berme rozhodování o nich se vší vážností, neboť je to rozhodnutí fatální nejen pro nominovanou inscenaci, ale fakticky i pro inscenace pouze doporučené, a upozorňuji, že v kontextu celé republiky. Rozhodnutí o nominaci by mělo být co nejméně zpochybnitelné a mělo by vycházet z celorepublikového nejvyššího standardu kvality v kontextu národní přehlídky minimálně za několik posledních let. Přičemž bych v porovnávání retrospektivně raději pracoval s horní polovinou výsledkových listin než s jejím dnem. Pokud mělo být rozhodnutí o nominaci inscenace nějakou politikou, tak jí nerozumím, ale hlavně jí absolutně nehodlám akceptovat. Protože nevede k tomu, čemu naši předci říkali „obecné dobré“, tj. k něčemu obecně prospěšnému.

Smysl odborných rad obecně podporuji, jen pak nesmí být zcela nesmyslně a nepodloženě podkopávána individuálním jednáním některých jejích členů. To, co říkám, není nic objektivního ani nového, jak je vidět z nedávné – a v tomto ohledu příznačné – volby generálního ředitele České televize.

Abychom si rozuměli, neobviňuji lektorský sbor z obecné neodbornosti či nekompetentnosti, jenom se domnívám, že minimálně u dvou z nich, jmenovitě u Petry Richter Kohutové a Vladimíra Fekara, dochází dlouhodobě k neadekvátnímu výkonnému rozhodování o doporučeních, a především nominacích, směrem na národní přehlídku. Ostatně řadu takových, dle mého soudu kvalitativně sporných, inscenací v jednom ze svých dokumentů Petra Richter Kohutová sama uvádí. A opět zdůrazňuji, není to nic osobního, ale je to záležitost faktická, která je dohledatelná statisticky z historických výsledků národních přehlídek. A teď již naprosto otevřeně – právě proto došlo hlasováním k vyřazení Petry Richter Kohutové ze seznamu osob s právem nominovat. Nebylo to moje rozhodnutí, ale rozhodnutí odborné rady. Navíc bych rád podotknul, že jsem se tohoto hlasování z důvodu dlouhodobé nemoci ani nezúčastnil a nehlasoval jsem. Nemohl jsem tedy hlasovat ani pro její vyloučení, ani pro svoje setrvání na tomto seznamu. Tolik jen na vysvětlenou, aby se kromě pojmů jako „pamflet“ nezačalo operovat například se slovy jako je „komplot“!

Pokud jsem se souboru svou recenzí jejich inscenace „OLGA“ opravdu bytostně dotkl, tak se jim upřímně omlouvám! Ale stejně upřímně si myslím, že spíše než omluvu potřebuje soubor momentálně akutní sofistikovanou divadelní pomoc, aby interně

reverzně zreflektovala inscenaci. Jen tehdy může začít s otevřenou myslí a svobodně pracovat na další, což bych jí upřímně přál.

Berte tento text jako, z mého pohledu, potřebný střípek do mozaiky řešeného a případný vstup do případné další diskuze. Jsem Vám k dispozici.

Děkuji! S úctou Jaromír Hruška